

Največja gozdarska zadruga v Evropi

The largest forestry cooperative in Europe

Franci AVSEC¹

Izvleček:

Avsec, F.: Največja gozdarska zadruga v Evropi. Gozdarski vestnik 64/2006, št. 1. V slovenščini, z izvlečkom v angleščini, cit. lit. 9. Prevod v angleščino: avtor. Lektura angleškega besedila: Jana Oštir.

Avtor predstavlja finsko gozdarsko zadrugo Metsäliitto, v katero je včlanjenih več kot 130.000 gozdnih posestnikov. Po številu članov in gospodarskih kazalcih spada ta zadruga med največje v zadruge v Evropi.

Zadruga Metsäliitto se ukvarja z nabavo domačega lesa in je hkrati krovno podjetje v istoimenski skupini, medtem ko njene hčerinske družbe nabavljajo les v tujini in predelujejo doma in v tujini odkupljen les v različne lesne izdelke, celulozo in papir.

Avtor opisuje upravljanje zadruga (zbor predstavnikov, upravni odbor in uprava ter okrožni sveti), prednosti, ki jih zadruga zagotavlja članom, zlasti pri sodelovanju članov z zadrugo, in oblikovanje kapitala (redni in dodatni deleži).

Ključne besede: Finska, gozdarstvo, gozdarske zadruga, združništvo.

Abstract:

Avsec, F.: The largest forestry cooperative in Europe. Gozdarski vestnik, Vol. 64/2006, No. 1. In Slovene, with abstract in English, lit. quot. 9. Translated into English by the author. English language editing by Jana Oštir.

The author presents the Finnish forestry cooperative Metsäliitto whose members are more than 130,000 forest owners. With regard to the number of its members and economic performance, the cooperative ranks among the largest ones in Europe.

The cooperative Metsäliitto handles domestic wood procurement and acts as the holding enterprise in a group carrying the same name, while its subsidiaries are in charge of wood procurement abroad and of the production of selected wood and fibre based products.

The author describes the corporate governance of the cooperative (meeting of representatives, administrative committee and the board; and regional councils), the advantages provided by the cooperative to its members, especially those relating to the members' business with the cooperative, and the capital formation (ordinary and additional shares).

Key words: cooperation, Finland, forestry, forestry cooperatives.

1 GOZDARSTVO NA FINSKEM

Finska je najbolj gozdnata država v Evropi. Po podatkih Finskega gozdarskega inštituta (Forest Finland in Brief 2003) pokrivajo gozdovi okrog 23 milijonov hektarov oziroma 72 % površine države. Glede na severno lego med drevesnimi vrstami prevladujejo bor, smreka in breza. Lesno zalogo ocenjujejo na okrog 2 milijardi kubičnih metrov, letni prirastek pa dosega okrog 81 milijonov kubičnih metrov.

Posamezniki in družine imajo v lasti nekaj več kot polovico vseh finskih gozdov. Če upoštevamo solastnino oziroma skupno lastnino, ko ima isti gozd dvoje ali več lastnikov, je na Finskem okrog 1 milijon gozdnih lastnikov (skoraj vsak peti prebivalec). Država ima v lasti 34 % gozdov, zasebne družbe 8 % in druge organizacije 5 %. Večina

državnih gozdov leži na severu, skoraj polovica njih (45 %) je zavarovanih.

Še pred dvema desetletjema so povprečnega finskega gozdnega posestnika označevali kot kmeta na podeželju. Odtlej je med gozdnimi posestniki zelo porasel delež upokojevcev. Število kmetij pa se je v zadnjih petnajstih letih skoraj prepolovilo. Še leta 1990 je Finski statistični urad (Finland in Figures 2005) naštel 129.144 kmetijskih gospodarstev, leta 2003 pa le 73.078.

Povprečno meri gozdna posest na Finskem 44 hektarov. Povprečno se lastnik gozda zamenja v 23 letih. Pravna podlaga, na podlagi katere je bila pridobljena polovica vseh gozdov, je dedovanje.

¹ Dr. F. A. Zadruga zveza Slovenije, Ljubljana.

Letni posek znaša okrog 60 milijonov kubičnih metrov lesa in se povečuje. Finska gozdarska in lesno predelovalna industrija sta močno izvozno usmerjeni. Celoten izvoz v teh dejavnostih predstavlja od 70 % do 90 % prihodkov od prodaje. Po podatkih Finskega gozdarskega inštituta (2003) je leta 2002 gozdarstvo v bruto domačem proizvodju doseglo delež 2,1 %, skupaj z lesno industrijo 4,8 %, medtem ko je delež lesa in lesnih izdelkov v celotnem izvozu predstavljal kar 25 %. Finski delež v svetovnem izvozu gozdnih proizvodov znaša okrog 7,6 %.

Po istem viru je finsko gozdarstvo še leta 1980 zaposlovalo 80.000 oseb, leta 2002 pa le 21.000. V obdobju od 1980 do 2002 se je število zaposlenih v lesno predelovalni industriji zmanjšalo od 120.000 na 71.000 kljub bistveno povečanemu obsegu proizvodnje (papirja na primer kar za dvakrat). Tako gozdarstvo s povezanimi dejavnostmi le malo prispeva k blaženju brezposelnosti (stopnja brezposelnosti je februarja 2005 po podatkih statističnega urada znašala 9,2 %).

2 ZGODOVINA ZADRUGE METSÄLIITTO

Velikanski pomen gozdarstva v finskem gospodarstvu je omogočil tudi razvoj močne lesne industrije, znotraj primarnega sektorja pa gozdarskih zadrug, med katerimi so nekatere širile svojo dejavnost na predelavo. Med njimi je največja zadruga Metsäliitto.

Zadruga Metsäliitto izhaja iz delniške družbe, ki so jo leta 1934, po svetovni gospodarski krizi, lastniki gozdov ustanovili na pobudo gozdarja Ilmarija Kalkinena, vnetega zagovornika sodelovanja med lastniki gozdov. Prvotni namen družbe je bil povezati lastnike gozdov, da bi bolje poznali trženje gozdnih lesnih sortimentov (VAAJOKI 1999).

Po drugi svetovni vojni je delo te družbe nadaljevala zadruga Metsäliitto, ki je že v prvem letu svojega delovanja imela več kot 33.000 članov z več 1,3 milijona hektari gozdov.

Ker izvoz nepredelanega lesa ni bil donosen, se je zadruga odločila za vstop v lesno industrijo. V letu 1952 je kupila prvi žagarski obrat, v naslednjem letu pa podjetje za proizvodnjo celuloze. Tako je zadruga pričela uresničevati širši cilj:

omogočiti lastnikom gozdov globlje poznavanje in razumevanje stroškov v celotni verigi pridobivanja in predelave lesa ter prodaje lesnih izdelkov (VAAJOKI 1999).

V zadnjem desetletju se je zadruga močno usmerila na mednarodni trg tako, da zunaj države dosega že polovico prihodkov.

Danes je zadruga Metsäliitto krovna organizacija koncerna, ki se imenuje po njej (Metsäliitto Group). Leta 2004 so prihodki celotne skupine dosegli 8,5 milijarde evrov, število delavcev pa se je v primerjavi s prejšnjimi leti nekoliko zmanjšalo (na 28.000), od katerih jih dela na Finskem slaba tretjina, v sami zadrugi pa le 800.

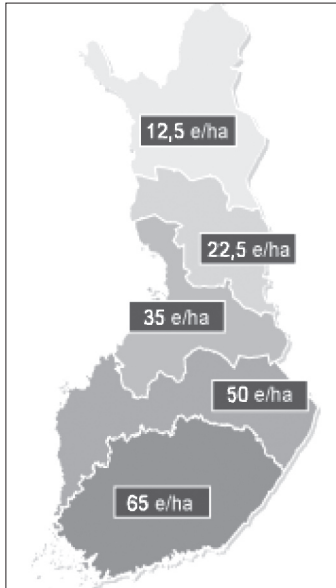
Po 2. členu pravil ima zadruga cilj, da »podpira člane v gozdarski dejavnosti tako, da zagotavlja trženje lesa članov na gospodarski in tehnično učinkovit način s poudarkom na načelih trajnostnega razvoja«. Zaradi uresničevanja tega cilja opravlja zadruga storitve, kupuje in prodaja les, zagotavlja predelavo in drugačno oplemenitenje lesa ter trženje z gozdnimi proizvodi, pridobiva pa tudi nepremičnine in vrednostne papirje, ki so potrebni za opravljanje dejavnosti. Storitve zadruge lahko uporabljajo tudi nečlani, če upravni odbor ne odloči drugače.

3 ČLANSTVO

V članstvo je lahko sprejeta fizična oseba ali združenje, ki ima v lasti ali v drugačni trajni posesti najmanj tri hektare gozda na Finskem in izrazi pripravljenost delovati v skladu s cilji zadruge, delovanje kandidata pa ni v nasprotju s pravili zadruge. Kandidat mora pisno prošnjo za sprejem v članstvo poslati osebi, ki jo za to pooblasti uprava zadruge. V prošnji mora navesti površino vseh gozdov, ki jih ima v lasti oziroma posesti v posameznih občinah. Članstvo nastane z vpisom v imenik članov.

Članski delež znaša 1 evro. Število obveznih deležev, ki jih mora vpisati in vplačati posamezen član, je odvisno od števila hektarov in plodnosti oziroma lege njegovih gozdov. V ta namen je ozemlje Finske razdeljeno na 5 območij, število obveznih deležev na hektar gozda za posameznega člana pa se zmanjšuje od juga proti severu. V prvem, najjužnejšem območju mora član za vsak hektar gozda v lasti ali posesti vpisati 65,

v drugem 50, v tretjem 35, v četrtem 22,5 in v petem 12,5 članskih deležev. Zadrurnim pravilom je priložen seznam, s katerim so občine na Finskem razvrščene v pet območij. Število obveznih deležev se za vsakega člana izračuna tako, da se število hektarov pomnoži s številom deležev, ki jih mora član prevzeti glede na lego gozda. Če zmnožek ni celo število, se zaokroži na prvo najvišje celo število.

Slika 1: Število obveznih članskih deležev, ki jih mora za vsak hektar gozda vpisati član zadruga Metsäliitto, glede na zemljepisni položaj gozda (vir: Metsäliitto Osuuskuntas stadgar, 2003)

Figure 1: Number of obligatory shares which must be subscribed for each hectare of forest by a member of the Metsäliitto cooperative, depending on the geographical position of the forest (Source: Metsäliitto Osuuskuntas stadgar, 2003)

Član mora vpisane deleže vplačati najkasneje v petih letih od nastanka članstva na način, ki ga določi uprava zadruga. Praviloma se ta znesek obračuna ob plačilu za les, ki ga zadruga v tem času kupi od člana.

Pravila upoštevajo tudi spremembe lastništva gozdov v času članstva. Če član pridobi dodatne površine gozdov, se njegova obveznost do vpisa dodatnih deležev izračuna po splošnem pravilu. Član, ki je prenesel gozd na drugo osebo in se zato njegova obveznost do prevzema obveznih

deležev zmanjša, pa lahko zahteva izplačilo ustreznega števila deležev na enak način kot ob izstopu iz članstva. Če takšne zahteve ne vložijo, se nadštevilni članski deleži spremenijo v t. i. »dodatne« deleže.

Noben član ni upravičen niti zavezan vpisati več kot 30.000 članskih deležev.

Zadruga ima dve vrsti (razreda) dodatnih deležev, ki jih označujejo kot dodatne deleže A in dodatne deleže B.

Dodatni deleži A so dodatni deleži, ki jih član lahko vplača iz plačila za dobavljeni les ali iz obresti, prejetih na članske deleže. Za vplačilo dodatnih deležev B pa član lahko uporabi druga denarna sredstva. Tudi nominalna vrednost dodatnih deležev se glasi na en evro. V skladu s pravili zadruga lahko izda največ 700.000 dodatnih deležev A in največ 300.000 dodatnih deležev B.

Na dodatne deleže lahko zadruga izplačuje obresti, katerih stopnja je drugačna od stopnje obresti za obvezne članske deleže.

Dodatni kapital lahko zadruga zmanjša, ne da bi bilo pri tem treba spremeniti pravila. Pri tem se sprejme sklep o morebitnem znižanju dodatnega kapitala za vsak razred dodatnih deležev. Na podlagi takšnega sklepa se vsem članom, ki so prevzeli dodatne deleže, izplača sorazmerni del dodatnih deležev glede na odstotek, za katerega je bil dodatni kapital zmanjšan.

Član lahko, kot predvidevajo pravila, »svojo pravico do vložka za članske in dodatne deleže« prenese na drugo osebo.

Če je pridobitelj že član ali je na svojo prošnjo sprejet v članstvo, ima glede vračila vrednosti deležev in udeležbe pri presežku zadruga enake pravice kot prenosnik.

Če pa pridobitelj ni član in ne zaprosi za sprejem v članstvo ali pa je njegova prošnja zavrnjena, ima enake pravice, kot bi jih imel prenosnik ob prenehanju članstva.

Za obveznosti zadruga člani ne odgovarjajo z drugim premoženjem kot zgolj s svojim vložkom.

Članstvo lahko preneha na podlagi pisne odpovedi, ki jo član pošlje upravi zadruga ali osebi, ki jo je za sprejem odpovedne izjave pooblastila uprava.

Če je član v celoti prenesel svoje pravice do vložka na drugo osebo, ima izjava o prenosu enak učinek kot odpoved članstva.

Član je lahko iz zadruge tudi izključen.

Pravila navajajo tri izključitvene razloge: 1. neizpolnjevanje obveznosti, določenih v zakonu in pravilih zadruge, 2. povzročitev znatne škode zadrugi ali ravnanje v očitnem nasprotju s koristmi zadruge in 3. neizpolnjevanje pogojev za članstvo.

O izključitvi odloča uprava, zoper sklep uprave pa se lahko član pritoži na predstavniški zbor. Sklep o izključitvi preneha veljati, če se na zboru predstavnikov proti izključitvi izreče ena tretjina od oddanih glasov.

Po prenehanju članstva ima bivši član pravico do izplačila vrednosti deleža v enem letu po izteku leta, v katerem je prenehalo članstvo, če premoženje zadruge zadošča za izplačilo. Namesto bivšega člana ima to pravico njegov dedič ali druga oseba, na katero je prešla ta pravica. Do tako imenovanega »hitrega vračila« vrednosti deleža (v enem mesecu po prenehanju članstva) lahko član uveljavlja pravico pod pogojem, da ima zadruga dobiček, ki se lahko razdeli med člane in da vsota vrednosti deležev, ki jih je treba izplačati v posameznem obračunskem obdobju, ne presega 10 % vsote deležev po zadnjem sprejetem letnem poročilu. Pravice do hitrega izplačila se realizirajo po časovnem vrstnem redu prenehanja članstva.

Po podatkih iz letnega poročila za leto 2004 (2005) je konec leta 2004 zadruga štela 130.869 članov, ki so imeli skupaj v lasti okrog 5,2 milijona hektarov finskih gozdov, kar je skoraj polovica vseh finskih gozdov v zasebni lasti.

V bilanci zadruge po stanju 31. 12. 2004 so članski obvezni deleži dosegli vrednost 159,9 milijona evrov, dodatni deleži A 457,8 milijona evrov, dodatni deleži B pa 10,4 milijona evrov. Poleg dveh kategorij splošnih rezerv (v skupni višini 34,8 milijona evrov), ima zadruga še 308,8 milijona evrov nerazdeljenega dobička. Lastni kapital po letnem poročilu zadruge za leto 2004 dosega 59 % bilančne vsote. V letu 2004 so vsak dan člani na račun članskih in dodatnih deležev vplačali povprečno 273.000 evrov.

4 SODELOVANJE S ČLANI

V skladu z združnimi pravili članstvo vključuje »načelno dolžnost« dobavljati zadrugi les, ki ga član pridobi v svojem gozdu.

Po podatkih, ki jih vsako leto objavlja na spletni strani pod naslovom Metsäliitto Tilsammans (2005), je zadruga v letu 2004 od svojih članov in drugih dobaviteljev odkupila 16,9 milijonov kubičnih metrov lesa.

Zadruga z lastniki sodeluje tako, da kupuje les na panju ali na kamionski cesti. Povprečna količina lesa, prodanega na panju, znaša 600 kubičnih metrov (v povprečni vrednosti 19.000 evrov) in prodaja na kamionski cesti 130 kubičnih metrov (v povprečni vrednosti 4.000 evrov).

Na panju odkupi zadruga okrog 80 % vsega odkupljenega lesa.

Zadruga ima računalniško centraliziran logistični sistem tako, da se v največji meri zagotavljajo dvosmerni prevoz, znižanje stroškov in zmanjšanje emisij.

Zadruga zagotavlja svojim članom koristi predvsem s tako imenovano pogodbo o članskih prednostih, s priznavanjem članskega bonusa in z delitvijo presežka med člane.

Član lahko sklene z zadrugo »navadno« kupoprodajno pogodbo o dobavi lesa, lahko pa pogodbo o članskih prednostih.

Pogodba o članskih prednostih varuje člane pred kratkoročnimi konjunkturnimi tveganji in zaradi lažjega načrtovanja vzpodbuja člane k dogovarjanju o poseku in dobavi lesa v prvi polovici koledarskega leta.

S pogodbo o članskih prednostih se zadruga zaveže, da bo članu, ki se z zadrugo dogovori za dobavo lesa v skladu z gozdnogospodarskim načrtom, najkasneje do konca junija tekočega leta izplačala prevzeti les po najboljši cenovni kalkulaciji, kakršna je bila v istem letu uporabljena za proizvode enake kakovosti v isti občini.

Članski bonus pomeni pribitek k ceni za kubični meter lesa, oddanega v tekočem letu, pri čemer je višina pribitka odvisna od dobavljenega lesa v prejšnjih štirih letih (2001-2004). Na ta način zadruga podpira poslovno zvestobo članov zadrugi, praktična posledica tega pa je, da člani v čim večji meri koncentrirajo dobave lesa zadrugi.

Preglednica 1: Članski bonus v letu 2005

Table 1: Membership bonus for 2005

Obseg prodaje lesa v letih 2001-2004 (m ³)	Članski bonus v letu 2005 (evro/m ³)
500 – 1000	0,15
1001 – 2000	0,25
2001 – 3000	0,35
3001 – 4000	0,45
Več kot 4000	0,50

Vir: Metsäliitto Tilsammans (samopredstavitev skupine Metsäliitto). Dostopno na spletni strani: <http://www.metasaliitto.fi/se>

Najmanj 5 % presežka mora zadruga v skladu s svojimi pravili odvesti v rezerve, dokler višina rezerv ne doseže trikratne vsote vseh združnih deležev in najmanj 1 odstotek od bilančne vsote. Predstavniki zbor na predlog upravnega odbora lahko določi še druge rezerve in jim določi namen uporabe.

Med člane se presežek deli kot obresti na deleže ali kot ristorno, to je naknadno plačilo presežka (överskottsäterbetalning). Pri tem se pravila sklicujejo na finski združni zakon, ki zelo podrobno ureja del presežka, ki ga lahko zadruga uporabi za delitev med člane.

V skladu z zakonom, o delitvi presežka med člane, odloča občni zbor oziroma zbor predstavnikov.

Presežek, namenjen delitvi med člane (deljivi presežek), ne sme biti večji od zneska presežka, ki ga izkazuje sprejeta bilanca stanja za zadnje obračunsko leto, zmanjšane za več postavk, ki jih določa zakon (na primer za morebitno preneseno izgubo, za znesek, ki ga je treba odvesti v rezerve, uporabiti za drug namen ali pustiti nerazdeljenega, za znesek deležev, ki se izplačajo po hitrem postopku, za obresti na kapitalska posojila). Če član še ni v celoti vplačal deleža, se najmanj polovica dela dobička, pripadajočega temu članu, zadrži na račun vplačila članskega deleža.

Občni ali predstavniki zbor sme sprejeti sklep o delitvi dobička v večjem obsegu, kot predlaga upravni odbor samo, če je k takšnemu sklepu zbor zavezan v skladu s pravili zadruga.

Pravica do ristorna in obresti nastane šele na podlagi popolnoma vplačanih prevzetih članskih deležev. Medtem ko se obresti izplačujejo v odvisnosti od števila dni, ko so bili članski in dodatni deleži dejansko vplačani, se ristorno deli med

člane glede na obseg, v katerem so uporabljali storitve zadruga.

Na članske deleže in dodatne deleže A, je v zadnjih letih zadruga izplačevala obresti po stopnji 5,5-6,5 %, na dodatne deleže B pa obresti po stopnji okrog 3,5 %. Oblikovanje dodatnega kapitala v zdrugeth vzpodbuja tudi davčna politika. Od 1. januarja 2005 se ne obdavčuje znesek do višine 1.500 evrov, ki ga ista fizična oseba pridobi kot obresti na članske deleže v eni ali več zdrugeth. Del presežka nad 1.500 evrov, ki v letu 2005 ustreza 57 %, v nadaljnjih letih pa 70 % presežka, se obdavči po stopnji 28 %.

5 ORGANI ZADRUGE

Zadruga ima predstavniki zbor, v katerega člani izvolijo predstavnike po volilnih okrožjih. Volilna okrožja določa upravni odbor. V vsakem okrožju se izvoli po en predstavnik na 2.300 članov, ki so bili vpisani v članski imenik 1. januarja v letu, v katerem se opravijo volitve. Pasivno volilno pravico ima vsak polnoleten član, ki je bil sprejet v članstvo zadruga pred 1. januarjem v volilnem letu, pa ni član upravnega odbora niti uprave niti ni zaposlen v zdrugeth, oziroma zakonec takšnega člana. Če posameznemu predstavniku predčasno preneha mandat ali je izvoljen v upravni odbor, stopi na njegovo mesto izvoljeni namestnik. Mandatna doba je štiriletna in začne teči 1. julija v volilnem letu in preneha najkasneje 30. junija v četrtem letu po izvolitvi. Trenutno ima zadruga 69 predstavnikov.

Predstavniki članov se redno sestajajo na zboru vsako leto najkasneje do konca junija. Pri odločanju ima vsak predstavnik en glas. Zbor predstavnikov odloča z navadno večino, če zakon ali pravila ne

določajo večje večine ali dodatnih zahtev. Tako se za spremembo pravil zahteva dvetretjinska, za preoblikovanje zadruge v delniško družbo pa tričetrtinska večina. V primeru enake razdelitve glasov odloči pri volitvah žreb, pri drugih zadevah pa glas predsedujočega, ki ga posebej izvolijo predstavniki na vsakem zboru.

Člani volijo predstavnike po pošti.

Vabilo za zbor mora biti poslano vsem predstavnikom največ dva meseca in najkasneje sedem dni pred zasedanjem. Najmanj 20 dni pred zasedanjem zbora lahko vsak predstavnik predlaga upravnemu odboru uvrstitev posamezne zadeve na dnevni red.

Predstavniški zbor sprejema letno poročilo zadruge in konsolidirano letno poročilo koncerna ter poročilo revizorjev, sklepa o uporabi presežka in poravnavi izgube, določa število članov upravnega odbora in voli člane upravnega odbora ter pooblaščene revizorje.

Upravni odbor šteje od 20 do 30 članov, ki jih izvoli zbor predstavnikov izmed članov zadruge. Zaposleni lahko v upravni odbor pošljejo največ 5 predstavnikov. Poleg rednih članov lahko upravni odbor predlaga, da se v upravni odbor izvolijo še največ trije izvedenci.

Upravni odbor ima triletni mandat.

Potem, ko posamezni član upravnega odbora dopolni 65 let starosti, mu preneha mandat na prvem naslednjem zboru predstavnikov. Na tem zboru predstavniki izvolijo novega člana upravnega odbora, ki stopi na njegovo mesto.

Upravni odbor naj bi zagotavljal ustrezno zastopanost regij, zato se v skladu s pravili skuša zagotoviti iz vsakega volilnega okrožja najmanj en predstavnik.

Upravni odbor nadzoruje izvrševanje sklepov občnega zbora, daje upravi navodila v pomembnih oziroma načelnih vprašanjih, preverja letna poročila, oblikuje predloge za uporabo presežka in druge predloge za predstavniški zbor.

Uprava šteje od pet do osem članov, ki jih voli upravni odbor, pri tem pa posebej postavlja izvršnega in/ali glavnega direktorja. Mandat uprave traja tri leta. Uprava ima predsednika, ki ga izvolijo vsi člani. Podpredsednik uprave je izvršni ali glavni direktor.

Kot vezni člen med zadrugo in člani na posa-

meznih območjih delujejo okrožni sveti. Okrožni svet sestavljajo predstavniki za občni zbor, člani upravnega odbora in uprave, ki so bili izvoljeni v organe zadruge v zadevnem okrožju, pa tudi kandidati, ki niso bili izvoljeni za predstavnika v zboru, v številu, ki ustreza dvakratniku števila predstavnikov, ki jih je treba izvoliti v okrožju, vendar najmanj pet, in to po vrstnem redu števila prejetih glasov.

K bolj preglednemu poslovanju in upravljanju zadruge prispeva tudi uporaba sodobne komunikacijske tehnologije (internetna stran). Poleg letnega poročila zadruga trikrat letno objavlja vmesno oziroma delno finančno poročilo. Poleg zunanje revizije se v zadrugi opravlja tudi interna revizija.

6 ZADRUŽNI KONCERN

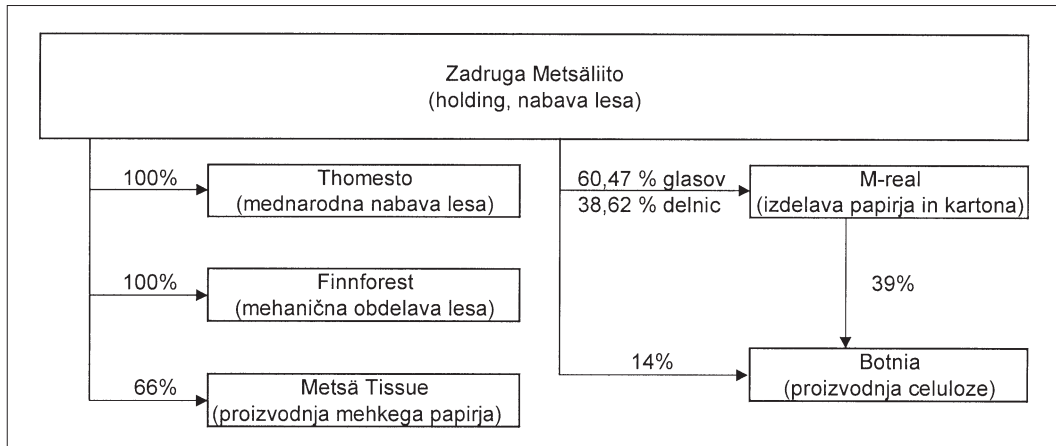
Gozdarska zadruga Metsäliitto je tudi krovno podjetje koncerna, ki je nadrejeno več drugim družbam. Poslovni koncept zadruge izhaja iz popolnega nadzora nad celotno verigo dodajanja vrednosti od odkupa lesa do prodaje končnega izdelka potrošniku. V tem se zadruga Metsäliitto razlikuje od številnih drugih gozdarskih zadrug, zlasti na Švedskem, ki svojo dejavnost omejujejo na odkup in kvečjemu še na prvo predelavo lesa.

Najpomembnejše od zadruge neposredno odvisne družbe so prikazane na sliki št. 2.

S ciljem, da si ob podpolovični kapitalski udeležbi v eni od hčerinskih družb, zadruga zagotovi prevladujoč vpliv, je ta družba izdala neglasovalne delnice, kar omogoča nadrejeni zadrugi upravljalško (glasovalno) večino. Posameznim odvisnim družbam zagotavljajo del kapitala tudi druge odvisne družbe, s čimer je spet zagotovljen nadrejeni zadrugi odločilen vpliv, čeprav neposredno nima pretežne kapitalске udeležbe (piramidalni učinek).

Hčerinska družba Thomesto deluje v Rusiji, baltskih državah, Švedski, Franciji, Nemčiji in Avstriji. Ustanovljena je bila z namenom, da predelovalnim obratom skupine zagotavlja dobavo lesa po konkurenčnih cenah. Leta 2004 je družba odkupila 10 milijonov kubičnih metrov lesa in dosegla prihodke v višini 420 milijonov evrov.

Slika 2: Zadruga Metsäliitto in najpomembnejše družbe v njenem koncernu (dejavnosti in kapitalska udeležba)
 Figure 2: Cooperative Metsäliitto and some of the major subsidiary companies in its group (sectors and capital participation)

Vir: Metsäliitto Tilsammans (samopredstavitev skupine Metsäliitto). URL: <http://www.metasaliitto.fi/se>

Finnforest je hčerinska družba, ki dobavlja lesne izdelke industriji, gradbeništvu, trgovini na debelo in na drobno. Leta 2004 je družba dosegla prihodke v višini 1,9 milijarde evrov.

Hčerinska družba Botnia (1,1 milijarde evrov prihodkov v letu 2004) je drugo največje celulozno podjetje v Evropi.

Družba Metsä Tissue (685 milijonov evrov prihodkov v letu 2004) izdeluje higienski in kuhinjski papir in ga trži severno od Alp.

Družba M-Real (5,5 milijarde evrov prihodkov v letu 2004) je tretji proizvajalec papirja v Evropi in največji proizvajalec finega papirja v Evropi.

V sklopu skupine delujejo specializirana podjetja za biogorivo in upravljanje z gozdovi pa tudi interna banka.

Od zadruge neposredno odvisne družbe so ustanovile svoje hčerinske družbe, tako da je koncern večstopenjski. Takšna organiziranost po eni strani omogoča prihranke pri kapitalu in večji upravljalški vpliv krovne zadruge ter zmanjšuje tveganja različnih dejavnosti za člane. Po drugi strani pa znotraj krovne organizacije krepi moč uprave oziroma posloводства.

7 POVZETEK

Gozdovi na Finskem pokrivajo okrog 72 % površine države. Približno eno tretjino gozdov je v državi lasti, dve tretjini pa v zasebni lasti, med lastniki pa prevladujejo posamezniki. Čeprav

gozdarstvo v bruto domačem proizvodu dosega delež 2,1%, skupaj z lesno industrijo 4,8 %, les in izdelki iz lesa prispevajo kar četrtinski delež k izvoznim prihodkom države.

Že pred drugo svetovno vojno so se lastniki gozdov povezovali v različne organizacije zaradi boljše prodaje lesa. Po drugi svetovni vojni je pri odkupu lesa pridobivala čedalje večji tržni delež zadruga Metsäliitto, ki se je začela ukvarjati tudi s predelavo lesa, ker izvoz nepredelane surovine ni bil donosen. Zadruga danes zagotavlja članom odkup in prodajo lesa, njegovo predelavo in druge oblike oplemenitenja. Zadruga šteje okrog 130.000 članov, v skladu s svojimi pravili pa lahko sodeluje tudi z nečlani.

V članstvo je sprejeta lahko vsaka oseba, ki ima najmanj tri hektare gozda. Višina obveznega deleža znaša en evro, število obveznih deležev, ki jih mora vpisati posamezen član, pa je odvisno od površine gozda in njegove kakovosti tako, da je glede na naravne razmere in kakovost gozdov celotno ozemlje države razdeljeno na pet con, število obveznih deležev na hektar gozda pa je odvisno od lege gozda oziroma njegove uvrstitve v posamezno cono.

Zadruga ima tudi dva razreda dodatnih deležev (A in B), ki članom prinašajo obresti.

Člani imajo načelno dolžnost, da zadrugi dobavljajo les iz svojega gozda. Če član sklene z zadrugo pogodbo o dobavi lesa v začetku leta, mu zadruga zagotavlja obračun po najboljši kalkulaciji

tekočega leta za les enake kakovosti v občini, v kateri se nahaja gozd.

Člani imajo tudi pravico do bonusa kot priitek k ceni prevzetega lesa, pri čemer je bonus določen glede na količino oddanega lesa v preteklem obdobju.

Zadruga deli presežek kot obresti na vplačane deleže ali ristorno (sorazmerno obsegu sodelovanja članov z zadrugo).

Zadruga ima 69-članski zbor predstavnikov, v katerega člani izvolijo predstavnike po volilnih okrožjih. V upravni odbor izvolijo predstavniki članov od 20 do 30 odbornikov, zaposleni pa pet odbornikov. Upravni odbor postavlja upravo, sestavljeno iz pet do sedem članov.

Kot vezni člen med zadrugo in člani na posameznem območju delujejo okrožni sveti, ki jih oblikujejo izvoljeni oziroma neizvoljeni kandidati za predstavnike članov na posameznih območjih, član upravnega odbora oziroma član uprave z zadevnega območja. Za stike s člani zadruga skrbi tudi s sporočili na spletni strani, objavljanjem vmesnih računovodskih poročil med poslovnim letom, izobraževalnimi in drugimi prireditvami.

Gozdarska zadruga Metsäliitto je tudi krovno podjetje istoimenskega koncerna, ki ga sestavljajo hčerinske družbe za nabavo gozdnih lesnih sortimentov v tujini, za proizvodnjo celuloze, izdelavo papirja, biogorivo in upravljanje z gozdovi.

8 LITERATURA

- BENITO, G. R. G., LARIMO, J., NARULA, R., PEDERSEN, T. (2002). Multinational Enterprises from Small Economies: The Internationalization Patterns of Large Companies from Denmark, Finland and Norway. Revised 2002. Copenhagen, Copenhagen Business School. URL: <http://ep.lib.cbs.dk/download/ISBN/x656124104.pdf> VAAJOKI, J. 1999. Case Metsäliitto – Serving the Strategic Needs of the Finnish Forest Owners. V: The Role of Cooperative Entrepreneurship in the Modern Market Environment, Journal of Business Economics (Liiketaloudellinen aikakauskirja), 1999, 4, s. 500-510.
- 2003. Cooperatives Act (1488/2001). - Helsinki, Ministry of Justice, 96 s.
 - 2003. Forest Finland in Brief (2003). - Finnish Forest Research Institute, Helsinki, 48 str.
 - 2003. Metsäliitto Osuuskuntas stadgar (Pravila zadruge Metsäliitto). URL: <http://www.metasaliitto.fi/se>
 - 2005. Finland in Figures. Statistics Finland (Finski statistični urad). URL: http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/taskue_maatalous.html
 - 2005. Metsäliittokoncernens årsredovisning 2004 (Konsolidirano letno poročilo koncerna). – Metsä, Metsäliitto, 90 s.
 - 2005. Metsäliitto Osuuskunta 1934 - 2004. – Metsä, Metsäliitto, 40 s.
 - 2005. Metsäliitto Tillsammans (samopredstavitev skupine Metsäliitto). URL: <http://www.metasaliitto.fi/se>